

Nr 582

Av herr Mattsson m. fl., om höjt anslag till Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet.

(Lika lydande med motion nr 469 i Första kammaren)

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1966/67 hemställde skolöverstyrelsen om anslag med 7 376 000 kronor för bidrag till de handikappades kulturella verksamhet. I sin motivering framhåller skolöverstyrelsen att de handikappades situation i vårt samhälle under senare år varit föremål för stor uppmärksamhet i den offentliga debatten och att stor villighet har ådagalagts att kompensera de handikappade och ge dem samma reella möjligheter till utbildning, arbete och social trygghet som andra medborgare. Frågan om de handikappades kulturella verksamhet och kulturella möjligheter har emellertid med vissa undantag föga beaktats i den offentliga debatten, och mycket få praktiska åtgärder har vidtagits för att vidga samhällets åtgärder utöver de nämnda områdena. Samhällets åtgärder att öka de handikappade gruppernas faktiska möjligheter till kulturkonsumtion har icke hållit jämna steg med samhällets kulturfrämjande åtgärder i övrigt, ehuru de handikappade kan sägas ha särskilt stort behov av en stimulerande fritidsaktivitet. Det måste vara en samhällets skyldighet att tillse att även dessa får del av utvecklingen mot en rikare och fullödigare miljö. Målsättning för en sådan strävan bör vara att de handikappade skall föras in i det normala kulturlivet, normaliseringsprincipen. Det hinder som handikappet medför bör om möjligt upphävas eller i varje fall så långt möjligt motverkas genom offentliga åtgärder.

Skolöverstyrelsens förslag avsåg en utvidgning av statens engagemang i syfte att understödja och stimulera de handikappades kulturella möjligheter inom de sektorer av kulturverksamheten som faller inom skolöverstyrelsens arbetsområde och hade utarbetats efter konferenser och samråd med företrädare för olika handikapporganisationer, bildningsorganisationer, ungdomssammanslutningar och myndigheter.

Skolöverstyrelsen betonade mot bakgrunden av den förut angivna principiella motiveringen, att det enligt skolöverstyrelsens mening på detta område är viktigare att något händer, och händer snabbt, än att problemen ytterligare utreds utan samtidigt vidtagna konkreta åtgärder. Det framhölls såsom uppenbart att det inte går att nu presentera slutliga lösningar i den me-

ningen att de redan från början kan sägas böra bestå i samma utformning för lång tid framöver. Ehuru behoven för de handikappade är högst akuta och förhållandena i många avseenden karakteriseras av stark eftersläpning är det enligt skolöverstyrelsens mening självfallet nödvändigt att experimentellt och gradvis söka sig fram till goda lösningar.

I årets statsverksproposition har endast en mindre del av skolöverstyrelsens förslag vunnit beaktande. Vi för vår del finner att förslagen åtminstone i nedan nämnda avsnitt bör kunna realiserats utan ytterligare utredningsåtgärder.

Studieinstruktörer

Skolöverstyrelsen uttalar att behov av studieinstruktörer torde föreligga inom samtliga handikapporganisationer. Studieinstruktörernas uppgift bör bl. a. vara att inom respektive organisation främja den studieverksamhet som bör äga rum i samarbete med studieförbunden, att organisera organisationernas egen kurs- och studieverksamhet samt att verka som kontaktmän mellan organisationen, studie- och bildningsförbunden och skolöverstyrelsen. Studieinstruktörerna bör även vara verksamma för att stimulera till åtgärder för tillgodoseende av de handikappades kulturella behov.

En verksamhet så utformad står icke i strid med den s. k. normaliseringsprincipen, utan är ett nödvändigt steg på vägen mot normalisering för de handikappade. Ett av syftena med den föreslagna studieverksamheten är just att minska klyftan mellan handikappade och icke handikappade. För utvecklingsstörda behövs studieinstruktör med speciell lämplighet att leda en för dem anpassad studieverksamhet, som kan omfatta dels vuxenundervisning med syfte att vidmakthålla och utvidga vid särskolan inhämtade kunskaper, dels träning för anpassning till det dagliga livet (ADL-träning).

Behov av studieinstruktörer föreligger inom handikapporganisationerna. Vi föreslår en förhöjning från 120 000 kronor till 150 000 kronor, som ställs till skolöverstyrelsens förfogande att användas för denna verksamhet. Därmed kan de olika handikapporganisationerna få möjlighet att söka medel av detta anslag efter att ha fyllt de krav som må uppdragas åt skolöverstyrelsen att närmare utforma.

Central ungdomsverksamhet

Skolöverstyrelsen framhåller att det inom ramen av vissa riksomfattande handikapporganisationers verksamhet och viss samverkan mellan dessa och reguljära ungdomsförbund under senare år utförts ett omfattande arbete för att aktivisera handikappade ungdomar och i möjligaste mån normalisera deras fritidsaktivitet i umgänge med övrig ungdom. För främjande av den-

na verksamhet har skolöverstyrelsen föreslagit att bidrag till organisationernas centrala verksamhet försöksvis under budgetåret 1966/67 med kronor 460 000: — lämnas till De blindas förening, Hörselfrämjandets riksförbund, Sveriges dövas riksförbund, De handikappades riksförbund, Svenska diabetesförbundet, Riksförbundet för CP-barn och Riksförbundet för utvecklingsstörda barn. Vi finner det för vår del angeläget att den samhällsnyttiga insats, som handikapporganisationerna i här berört avseende utför, blir understödd av statsmakterna och föreslår att 230 000 kronor anslås för här angivet ändamål.

Handikapptidskrifter

Det ligger i sakens natur att handikapporganisationer har begränsade ekonomiska resurser. I flertalet fall åstadkommer själva handikappet försämrade förvärvsmöjligheter, och trots att samhället genom socialförsäkring och på annat sätt medverkar för att höja de handikappades standard måste handikapporganisationerna i regel räkna med att deras medlemmar har onormalt dåliga möjligheter att genom egna avgifter finansiera verksamheten. Handikapporganisationerna är därför i stor utsträckning beroende av lotterier, insamlingar och bidrag från stödorganisationer. Detta medför en beroendeställning som ger en känsla av osäkerhet och ibland av förödmjukelse. För övrigt står inte ens sådana medel till förfogande för administrativa och allmänt upplysande uppgifter.

Trots detta finns, som skolöverstyrelsen redovisar i sitt förslag, en ganska omfattande tidskriftspress som drivs av olika handikapporganisationer. Denna press skulle i många fall behöva kvalitativt förbättras, vilket emellertid är en ekonomisk fråga. Med sina ofullkomligheter har den i alla fall visat att den kan fylla ett behov genom att ge medlemmarna översikt av vad som händer på de olika arbetsfälten och vad man strävar till. Det är i inte ringa grad just diskussionen i handikapppressen som gett uppslag till många viktiga reformer på rehabiliterings- och handikappområdena.

Den in- och utåtriktade upplysningsverksamhet som handikapporganisationerna driver genom sin press är utan tvivel betydelsefull för demokratin. Den skulle bli det ännu mer om handikapppressen fick bättre ekonomiska resurser. I dessa dagar, när partierna anses böra erhålla statsbidrag för sin upplysande verksamhet, synes ett stöd till handikapppressen av mer allmän betydelse än som föreslagits i statsverkspropositionen vara väl motiverat.

Skolöverstyrelsen har föreslagit att ett belopp av 450 000 kronor ställs till förfogande mellan organisationerna efter ansökan. Ingen del av detta förslag har tagits med i statsverkspropositionen. Vi föreslår för ändamålet ett belopp av 50 000 kronor.

Bidrag till folkhögskolor

Skolöverstyrelsen har bl. a. uppmärksammat de psykiskt utvecklingsstördas situation med avseende å studiemöjligheter. Viss försöksverksamhet har visat att många utvecklingsstörda har förutsättningar att tillägna sig undervisning och utveckla färdigheter som man i allmänhet inte räknar med. Med hänsyn både till de psykiskt utvecklingsstörda själva och till samhället bör enligt skolöverstyrelsen åtgärder vidtagas för att närmare utröna denna grups förutsättningar. Undervisning och internativ bör utformas så långt möjligt efter folkhögskolans mönster. Skolöverstyrelsen har funnit att den lämpligaste formen för försöksverksamhet av detta slag torde vara en filial-folkhögskola, och den anser att en sådan bör upprättas för försöksverksamhet med psykiskt utvecklingsstörda, som har förutsättningar att tillgodogöra sig elementär undervisning främst i svenska språket, matematik och samhällslära. Kostnaderna härför beräknas till 70 000 kronor.

Vi finner det angeläget att åtgärder snarast vidtages för att motverka den segregation, som ofta drabbar de utvecklingsstörda i det svenska samhället. Att efter måttet av de utvecklingsstördas intellektuella resurser höja deras bildningsnivå är uppenbarligen betydelsefullt för deras integrering i arbetsliv och fritidsverksamhet. Vi anser därför att förslaget med filialfolkhögskola bör förverkligas och föreslår att det av skolöverstyrelsen begärda anslaget beviljas.

På folkhögskoleområdet har skolöverstyrelsen dessutom framlagt två andra förslag av ännu större omfattning. Det ena syftar till att på 15 folkhögskolor till en genomsnittskostnad av 30 000 kronor per fall (= sammanlagt 450 000 kronor) åstadkomma sådana praktiska förbättringar som kunde göra det möjligt för vissa fysiskt handikappade, närmast rörelsehindrade och hörselskadade, att utnyttja undervisningen. Det andra förslaget går ut på att till en byggnadskostnad av en miljon kronor åstadkomma ett särskilt folkhögskoleannex avsett för ett mindre antal sådana handikappade som på grund av mycket svåra hinder (behov av kontinuerlig medicinsk tillsyn bl. a. på grund av krampanfall eller svårigheter att hålla urin och avföring, behov av sjukgymnast eller talterapeut eller behov av hjälp vid lektioner och måltider på grund av särskilt svåra rörelsehinder) inte kan tillgodogöra sig undervisningen vid vanliga folkhögskolor ens om dessa göres mera handikappvänliga. Intet av dessa föreslagna anslag har upptagits i statsverkspropositionen, som bl. a. hänvisar till pågående utredning.

Trots utredningen och trots trängseln på byggnadsmarknaden anser vi att en början måste göras, åtminstone vad gäller den första av dessa två poster. Vi föreslår för ändamålet ett anslag av 200 000 kronor.

De av oss här förordade anslagsuppräknningarna innebär en höjning med 580 000 kronor jämfört med departementschefens förslag. Riksdagen bör

sålunda enligt vår mening bevilja ett anslag av 1 723 000 kronor för Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställles,

att riksdagen vid sin behandling av Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1966/67 måtte bevilja ett anslag av 1 723 000 kronor enligt i motionen anförda riktlinjer.

Stockholm den 26 januari 1966

Lennart Mattsson

Mac P. Hamrin

Johannes Antonsson

i Kalmar

Gunvor Ryding

Rune Gustavsson

i Alvesta